

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון וגו'.

(בראשית כו) רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים יא)

י צדיק יבחן ורשע ואוהב (ר"ת נחש) חמס שגאה נפשו. כמה עובדוי דקודשא בריה הוא מתתקנו, וכל מה דאיהו עביד פלא על דינא וקשוט, כמה דכתיב, (דברים לב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

ויהי רעב בארץ מלכד הרעב הראשון וגו'. רבי יהודה פתח ואמר, (שם יא) ה' צדיק יבחן ורשע ואוהב (ר"ת נחש) חמס שגאה נפשו. כמה מעשי הקדוש ברוך הוא מתקנים, וכל מה שהוא עושה - הפל על הדין והאמת, כפתיב (דברים לב) הצור תמים פעלו פי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.

בא ראה, לא דן הקדוש ברוך הוא את אדם הראשון עד שצוה אותו לתועלתו שלא יסטה לבו ורצונו לדור אחרת כדי שלא ישמא, והוא לא נשמר, ועבר על מצוות אדונו, ואחר כן דן אותו בדין.

ועם כל זה לא דן אותו פראוי לו, והארץ עמו את רגזו והתקיים יום אחד שהוא אלף שנים, פרט לאותם שבועים שנים שמסר לדוד המלך, שלא היה לו מעצמו פלום.

כמו כן אינו דן את האדם כמעשיו הרעים שהוא עושה תמיד, שאם כן לא יכול העולם להתקיים, אלא הקדוש ברוך הוא מאריך רגזו עם צדיקים, ועם רשעים יותר מהצדיקים. עם הרשעים כדי שישוּבו בתשובה שלמה, שיתקיימו בעולם הזה ובעולם הבא, כפתיב (יחזקאל לב) חי אני נאם ה' וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרך וחייה. וחייה בעולם הזה, וחייה בעולם הבא. ועל כן מאריך להם את רגזו תמיד. או כדי שיצא מהם גזע טוב בעולם כמו שהוציא את אברהם מתרח, שהוא גזע טוב ושרש וחלק טוב לעולם.

אבר קדוש ברוך הוא מדקדק עם הצדיקים תמיד בכל

הא חזי, לא דן קדשא בריה הוא לאדם קדמאה עד דפקיד ליה לתועלתיה, דלא יסטי לפיה ורעותיה לארח אחרא בגין דלא יסתאב. ואיהו לא אסתמר, ועבר על פקודי דמאריה ולבתר כן דן ליה דינא. (דף קמ ע"א).

ועם כל דא, לא דן ליה פדקא חזי ליה, ואוריך עמיה רוגזיה ואתקיים יומא חד דאיהו אלף שנין, בר אינון שבועים שנים דמסר ליה לדוד מלפא דלא הוה ליה מגרמיה פלום.

בגוונא דא, לא דן ליה לבר נש פעובדוי בישין דאיהו עביד תדיר, דאי הכי לא יכיל עלמא לאתקיימא, אלא קדשא בריה הוא אריך רוגזיה עם צדיקא, ועם רשיעיא יתיר מצדיקא. עם רשיעיא בגין דיתובון בתיובתא שלימתא, דיתקיימון בהאי עלמא ובעלמא דאתי. כמה דכתיב, (יחזקאל לב) חי אני נאם יי וגו' אם אחפץ וגו' כי אם בשוב רשע מדרך וחייה. ועל דא אוריך רוגזיה לון תדיר. או בגין דיפוק מנהון גזעא טבא בעלמא כמה דאפיק אברהם מתרח דאיהו גזעא טבא, ושרשא וחולקא טבא לעלמא.

אבר קדשא בריה הוא מדקדק עם צדיקא תדיר, בכל עובדין דאינון עבדין. בגין